

# วันฮารีรายอ

อับดุลเราะห์มัน อาบูบการ์

## ความนำ

ทุกประชาชาติ ทุกสังคม ทุกเผ่าพันธุ์ ต่างมีวันรื่นเริงสนุกสนานประจำปี ชาวจีน มีวันตรุษจีน ฝรั่งเศสมีวันคริสตมาส ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ มีวันสงกรานต์ วันลอยกระทง และวันปีใหม่ แม้แต่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในภาคเหนือของประเทศไทย ก็มีวันตรุษ ผู้เขียนได้ไปศึกษาชีวิตของชาวเขาเผ่าลีซอ ที่ดอยช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งตรงกับวันตรุษจีน เพราะชาวเขาส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากจีน สำหรับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม มีวันรื่นเริงประจำปีที่เรียกว่า วันฮารีรายอ วันฮารีรายอไม่ใช่วันขึ้นปีใหม่อย่างที่บางคนเข้าใจกัน วันฮารีรายอไม่ใช่วันประสูติของท่านนบีมุฮัมมัดที่อลด์ลอสออะลียะวะซัลลัม (ขอความสันติสุขจงมีแก่ท่าน) ผู้เป็นศาสดาท่านสุดท้ายของศาสนาอิสลาม

วันฮารีรายอเป็นวันรื่นเริงสนุกสนานของชาวมุสลิมทั่วโลก มิใช่เพียงแต่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทยเท่านั้น โดยทั่วไปเรียกว่า "วันอีด" ซึ่งมีปีละสองวัน คือ วันฮารีรายอปอซอหรือวันอีดิลฟิตร์ และวันฮารีรายอฮัจยีหรือวันอีดิลอฎุฮา

ถ้าย้อนไปดูความเป็นมาของวันฮารีรายอ ก็จะพบหลักฐานจาก อัล-อะ-ดิษ ว่าเมื่อท่านเราะซูลุลลอฮ์ (หมาย ๕๔ รุสมิแล

ถึงนบีมุฮัมมัด) ได้อพยพไปเผยแผ่ศาสนาอิสลามที่นครมะดีนะฮ์ โดยได้ก่อตั้งรัฐบาลอิสลามขึ้นเป็นผลสำเร็จ ต่อมาท่านได้พบเห็นชาวพื้นเมืองมะดีนะฮ์ ต่างสนุกสนานกันตามประเพณีที่ได้สืบทอดทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเป็นเวลาสองวันผ่านเราะซูลุลลอฮ์ จึงถามว่าวันทั้งสองนี้เป็นวันอะไรของท่าน พวกเขาคอบว่า "เป็นวันที่เราเคยสนุกสนานรื่นเริงมาแต่สมัยที่เรายังอยู่ในความมมงาย (ญะฮิลียะฮ์)" ดังนั้นท่านเราะซูลุลลอฮ์ จึงกล่าวว่า "โดยแน่นอนพึงทราบไว้เถิดว่า อัลลอฮ์ได้ทรงทดแทนสองวันอื่น ซึ่งประเสริฐกว่าให้แก่พวกท่านแล้ว คือ วันอีดอฎุฮาและอีด-ฟิตร์" หมายถึงวันเชือดกุรบานและวันเลิกถือศีลอด

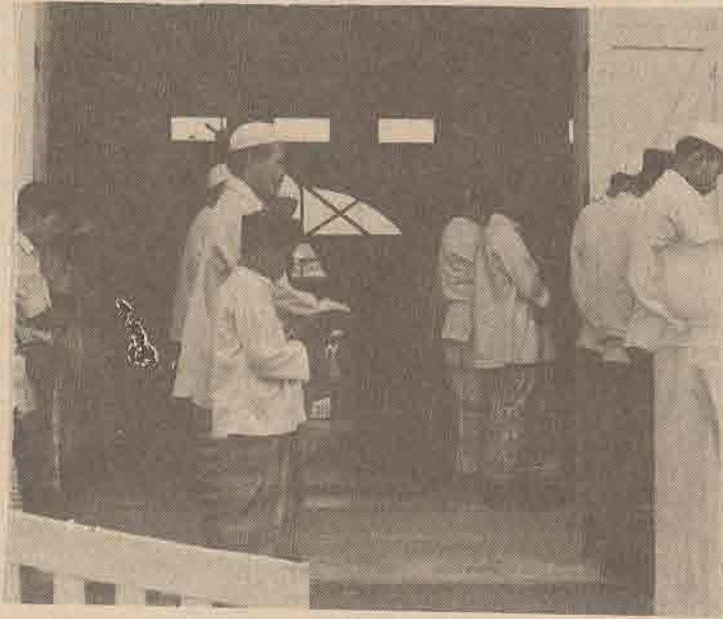
วันฮารีรายอปอซอ และวันฮารีรายอฮัจยี วันฮารีรายอปอซอหรืออีดิล-ฟิตร์ เป็นวันรื่นเริงเนื่องจากการเลิกถือศีลอดในเดือนรอมฎอนเป็นการกลับเข้าสู่สภาพเดิมคือสภาพที่ไม่ต้องอดอาหาร ไม่ต้องอดน้ำ ฯลฯ อีกต่อไป ตรงกับวันที่หนึ่งเดือนเซาวาล ซึ่งเป็นเดือนที่สิบ ทางจันทรคติ แต่ก่อนที่จะฉลองวันฮารีรายอปอซอนั้น มุสลิมทุกคนต้องบริจาคนกษัตริย์ฟิตระฮ์แก่คนยากจน เชื้อใจ อาจเป็นเงินหรืออาหาร ประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อคนยากจน เชื้อใจเหล่านั้นจะได้มีความสุข ความสนุกสนานเบิกบานใจเหมือนมุสลิมคนอื่น ๆ

วันฮารีรายอปอซอ เป็นวันรื่นเริงที่ชาวมุสลิมทุกคนได้ตระหนักดีแล้วว่า เขาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยการถือศีลอดโดยดี เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าพวกเขามีความจงรักภักดีต่อ อัลลอฮ์ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างแท้จริง ชาวมุสลิมจึงมีความสุข ความเบิกบานใจด้วยเหตุผลสองประการ ประการแรก เขาได้ปฏิบัติหน้าที่คือ ถือศีลอดไปแล้ว ประการที่สองเขามีความมั่นใจที่จะได้รับการตอบแทนจาก อัลลอฮ์ ดังปรากฏจากหลักฐาน อัลอะดิษ คือ "ให้แก่ผู้ถือศีลอดนั้นคือความดีใจสองอย่าง ดีใจขณะที่เลิกจากการถือศีลอด ดีใจขณะที่พบปะกับพระผู้อภิบาล (อัลลอฮ์) ของเขา"

สำหรับวันฮารีรายอฮัจยีหรืออีดิลอฎุฮานั้น เป็นวันรื่นเริงเนื่องจากการเชือดสัตว์พลี ที่เรียกกันว่ากุรบาน แล้วแจกจ่ายเนื้อสัตว์เหล่านั้นแก่คนยากจน เป็นการให้โอกาสแก่คนยากจนเหล่านั้นได้กินโปรตีนจากเนื้อสัตว์อย่างน้อยปีละครั้ง วันฮารีรายอฮัจยี ตรงกับวันที่ ๑๐ เดือน ซุลฮิจญะฮ์ อันเป็นวันที่ชาวมุสลิมทุกมุมโลก ที่มีความสามารถด้านการเงิน สุขภาพดี ไปประกอบพิธีฮัจยี ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ระยะเวลาห่างจากวันฮารีรายอปอซอ ๗๐ วัน การฉลองวันฮารีรายอฮัจยีนี้มิได้มีเฉพาะผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจยีเท่านั้นแต่เป็นการฉลองของมุสลิมทั่วโลก วันฮารีรายอฮัจยีนี้ชาวมุสลิมที่มีฐานะดีก็จะเชือดอฐ วัว ควาย แพะหรือแกะที่สมบูรณ์แล้วจะแจกจ่ายเนื้อสัตว์เหล่านั้นแก่ผู้ยากจน การเชือดสัตว์พลีนี้ เรียกว่ากุรบานดังได้กล่าวมาแล้ว ประวัติความเป็นมาโดยย่อของกุรบานมีดังนี้

คืนหนึ่ง นบีอิบรอฮีมฝันว่า





อัลลอฮ์ได้มีบัญชาสั่งให้ท่านเชอิดบุตรชายคนแรกของท่าน ซึ่งชื่อว่าอิสมาแอล เป็นพลี ทั้งนี้เพื่อทดสอบความศรัทธาของนบีอิบรอฮีม นบีอิบรอฮีมจึงได้บอกให้บุตรชายทราบ บุตรชายก็ยินยอมทั้งนี้เพื่อสนองพระประสงค์ของอัลลอฮ์ ครั้นเมื่อถึงเวลาจริง ๆ พระผู้เป็นเจ้าก็ได้มีบัญชาให้นบีอิบรอฮีมเชอิดก็บัสแทนบุตรชาย เพราะนบีอิบรอฮีมและนบีอิสมาแอลได้แสดงความจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริง การกุรบานนี้มีไว้เป็นการบังคับให้มุสลิมทุกคนต้องกระทำ มุสลิมที่ควรทำกุรบานคือมุสลิมที่มีความสามารถทางการเงินเท่านั้นและเลือดเนื้อของสัตว์ที่ถูกกุรบานนั้นมีได้ถึงพระผู้เป็นเจ้า สิ่งที่ถูกพระผู้เป็นเจ้าก็คือ การดักวา ดังอัล-กุรอาน บทที่ ๒๒ ายะฮ์ ที่ ๓๗ บัญญัติไว้ว่า “เนื้อ

ของมันและเลือดของมันไม่ถึงอัลลอฮ์ดอก แต่ที่ถึงอัลลอฮ์นั่นก็คือการดักวา คือการสำรวมตนและเกรงกลัวต่อพระผู้เป็นเจ้า”

**จุดมุ่งหมายของการกุรบานมีหลายประการ คือ**

๑. เพื่อให้ชาวมุสลิม ได้ปฏิบัติให้ใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ อังายะฮ์ในอัล-กุรอาน ความว่า “ผู้เจ้าจงละหมาดและเชอิด (กุรบาน) เพื่อพระผู้อภิบาลของเจ้า และผู้เจ้า (มุฮัมมัด) จงพูดออกไปซิว่าแน่นอนการละหมาดและการเชอิด (กุรบาน) ของฉัน การเป็นและการตายของฉันนั้นเพื่ออัลลอฮ์...”

(ซูเราะฮ์ อัล-อันอาม ายะฮ์ที่ ๑๖๒-๑๖๓)

๒. เพื่อเป็นการฟื้นฟูแนวทางของผู้ที่เรียกร้องให้สักการะอัลลอฮ์องค์เดียว คือท่านนบีอิบรอฮีม

๓. เพื่อให้มีการสนุกสนานรื่น

เริงในวันอีด เพื่อโปรดปรานความเอ็นดู ความเมตตาแก่ผู้ยากจนเสียใจ

๔. เพื่อขบใจในมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ที่ได้บังเกิดสัตว์มาให้แก่เรา (มนุษย์) ซึ่งอัลลอฮ์ได้ตรัสว่า “ผู้เจ้าทั้งหลาย จงบริโภคนเนื้อสัตว์ (ที่กุรบาน) จงให้เป็นทานแก่คนยากจนที่ขอและไม่ขอ ด้วยเหตุนี้เราจึงได้บังเกิดมันมาให้แก่พวกผู้เจ้า เพื่อพวกผู้เจ้าจะได้รู้จักความกตัญญูต่อเราอัลลอฮ์ จะไม่เอาเลือดเอาเนื้อของมัน แต่ที่พระองค์ต้องการเอาคือการดักวา การดักวาของผู้เจ้าต่างหาก” (ซูเราะฮ์ อัล-ฮัจย์ ายะฮ์ที่ ๓๖-๓๗)

วันฮารีรายอปอซอและวันฮารี-รายอฮัจย์ เป็นเครื่องหมายที่ให้ความสำคัญแตกต่างกันในด้านของความเป็นมาและจุดมุ่งหมาย กล่าวคือวันฮารีรายอ-ปอซอ เป็นวันแห่งการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันเหลือล้นต่อมนุษยชาติ ที่ได้ทรงโปรดวางรากฐานการสถาปนารัฐแห่งมนุษยชาติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นรัฐที่มีการสืบเครือญาติจากแหล่งกำเนิดแห่งเดียวกัน คือมนุษย์ (นบีอาดัม) เป็นรัฐที่มีวิญญูญาณอันส่องแผ้ว และจิตใจที่มีความเที่ยงตรง เป็นรัฐแห่งสังฆธรรมและสุคิธรรม เป็นรัฐแห่งการก่อสร้างและพัฒนาฯ ดังที่ท่านเราะซูลุลลอฮ์ได้สถาปนาขึ้น ณ นครมะดีนะฮ์ วันฮารีรายอปอซอ จึงได้ชื่อว่าวันแห่งสถาปนา ทั้งนี้เนื่องจากธรรมนูญแห่งอิสลามคือ อัล-กุรอาน ได้ถูกประทานลงมาเป็นครั้งแรกในเดือนรอมฎอน อันเป็นเดือนที่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดวันฮารีรายอปอซอขึ้น ส่วนวันอีดิลอฎฮา เป็นวันเสร็จสิ้นการสถาปนารัฐของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ซึ่งเป็นวันธรรมนูญแห่งอิสลามได้ถูกทำให้ครบครันแล้วสมบูรณ์พร้อมด้วย



ประการทั้งปวง ดังอุล-กูรอาน ระบุไว้ว่า

“วันนี้ คัน (อัลลอฮ์) ได้ทำให้สมบูรณ์แล้วแก่สุเลา คือศาสนาของสุเลา และคันได้ทำให้ครบครันแล้วแก่สุเลา คือ ความโปรดปรานของเรา แล้วคันได้พึงใจให้อิสลามเป็นศาสนาสำหรับสุเลา”

การปฏิบัติตนในวันฮารีรายอ

๑. อาบน้ำสุน์นัต ทั้งชายและหญิง เด็กที่สามารถไปละหมาดได้เวลาที่ดีที่สุดในการอาบน้ำสุน์นัตนี้ คือหลังจากแสงอรุณขึ้นของวันฮารีรายอ

๒. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาด สวยงาม และใหม่ที่สุดเท่าที่จะมีได้สตรีพึงระวังในการแต่งกายอย่าประเจิดประเจ้อ ไม่ให้อวดแข่งขັນกัน แต่แสดงถึงความโปรดปรานที่ได้รับจากอัลลอฮ์ เป็นการให้เกียรติแก่วันสำคัญทางศาสนา

๓. บริจาคชะกาตฟิตเราะฮ์ก่อนละหมาดอีดิลฟิตร์

๔. ให้ทุกคนไปละหมาดร่วมกันกลางแจ้งหรือในมัสญิด และฟังคุฏบะฮ์หรือการบรรยายธรรมหลังละหมาด ทั้งนี้เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงพลังสามัคคีของสังคมมุสลิมในสมัยเราะซูลุลลอฮ์ ท่านไม่เคยละหมาดอีดในมัสญิดเลย ท่านได้จัดให้มีการละหมาดขึ้นในที่ราบกว้าง นอกจากครั้งเดียวเท่านั้น นี่ฝนตกท่านจึงได้ละหมาดอีดในมัสญิด

๕. กล่าวดักบิรฺ และสรรเสริญอัลลอฮ์ ซึ่งในอัล-กูรอาน ระบุไว้ว่า “เพื่อสุเลาจะได้แช่ซ้องความเกรียงไกรของอัลลอฮ์...”

๖. ทำกูรบาน ถ้ามีความสามารถด้านการเงิน

๗. เยี่ยมเยียน พ่อ แม่ พี่น้อง

๕๖ รุสมิแฉ

ญาติ เพื่อนฝูง และครูบาอาจารย์ เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์กับขอกัยซึ่งกันและกันในความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ทั้งที่โดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวในสมัยท่านเราะซูลุลลอฮ์ ท่านได้ไปละหมาดโดยเดินทางไปสายหนึ่งแล้วกลับทางอีกสายหนึ่ง เพื่อพบปะสังสรรค์ที่พี่น้องที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บนเส้นทางเหล่านั้นอย่างทั่วถึง

๘. ร่วมสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของหลักการอิสลาม ไม่มีการหยาบคาย ไม่มีการเลียวพาราตี ไม่เข้าโรงหนัง ไม่เล่นการพนัน ไม่ว่า ไฟ ชนไก่ ชนวัว ไม่จัดงานรื่นเริงโดยการเชิญนักร้องเดินรำ ฟลอร์โซวี่ เป็นต้น

สำหรับผลจากการเฉลิมฉลองเทศกาลวันฮารีรายอ มีมากมายหลายประการคือ

๑. ทำให้เกิดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ศิษย์และครูบาอาจารย์

๒. ทำให้ชาวมุสลิมเกิดความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนยากจน เสียสละเพื่อสังคม และเสียสละเพื่อพระผู้เป็นเจ้า

๓. เพื่อการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น มิให้มีความเห็นแก่ตัวและตระหนี่ ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบ

๔. เป็นการสร้างความเสมอภาค ธรรมดาภาพและเอกภาพของชาวมุสลิม

๕. ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชาติ

บทสรุป

ไม่มีประชาชาติใดที่เจริญแล้วที่จะไม่รำลึกถึงเกียรติประวัติ และความยิ่งใหญ่ของวันแรกเริ่มและวันสมบูรณ์ของการสถาปนาประชาชาติ สำหรับ

ประชาชาติที่นับถือศาสนาอิสลาม นับได้ว่าเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะให้วันทั้งสองดังกล่าวมาแล้วเป็นวันฮารีรายอพอซอ และวันฮารีรายอฮัจยี หรือวันคล้ายสถาปนาและวันที่สมบูรณ์ของธรรมเนียมของอิสลามได้กลับมาใหม่เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ประชาชาติมุสลิม จะได้รำลึกถึงเกียรติประวัติอันยิ่งใหญ่ ของวันทั้งสองดังกล่าว

นอกจากนี้วันฮารีรายอ เป็นวันที่อัลลอฮ์ ทรงกำหนดให้กระทำไม่เป็นการถือสีลอคหรือประกอบพิธีฮัจยี ดังนั้นมุสลิมทุกคนจะต้องเฉลิมฉลองวันฮารีรายอและวันฮารีรายอฮัจยี ด้วยความสำนึกในความกรุณาธิคุณและเมตตาธิคุณขององค์อัลลอฮ์ผู้เกรียงไกร ๐

หนังสืออ้างอิง

- นิเซ็ง นิย “คุฏบะฮ์วันอีด” อัลญิฮาด, ๑๓๖, ๑๓-๑๗ (กันยายน ๒๕๒๓)
- นิบรอฮ์ “คุฏบะฮ์วันอีด” สายสัมพันธ์, ๑๗๒, ๕๘-๖๔ (มิถุนายน ๒๕๒๖)
- มัววาน สะมะฮูน, อัล-กูรอาน เล่ม ๑, ๒ ส.วงศ์เสงี่ยม, กทม., นปป.
- มุฮัมมาน “วันสำคัญของอิสลาม” อัล-ญิฮาด, ๑๕๘, ๒๗-๓๒ (กรกฎาคม ๒๕๒๕)
- ลูกท่านขุน “อีดุลอฎุฮา” สารชุมชน, ๒, ๖-๑๓ (ฉบับอีดุล-อฎุฮา ร.ศ. ๑๓๕๕)
- สนั่น เพชรทองคำ “กูรบาน” สายสัมพันธ์ ๑๖๓, ๔๑-๔๖ (กันยายน ๒๕๒๗)
- เสาวนีย์ รุจิระอัมพร “วัฒนธรรมอิสลาม” กรุงเทพฯ โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, ๒๕๒๒
- อุมมาน กริมี่ “นบีอิสมาแอล” อัล-ญิฮาด ๑๔๓, ๔๓-๕๑ (เมษายน ๒๕๒๔) ๐